

DESPĂRȚĂMÂNTUL ȘIMLEU AL ASTREI. 1870—1918 (organizare, arondări-rearondări)

Pe drept cuvânt Asociațiunea, cu numele Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, cunoscută mai ales după numele prescurtat ASTRA este trecută la loc de cinste în rândul instituțiilor care au pregătit și săvârșit Unirea cea mare din 1918¹. Nicolae Iorga aprecia că „însușirea de căpetenie și cea mai scumpă a Asociațiunii a fost aceea de a-i aduce la unitate pe românii din Transilvania, dezbinați din motive religioase”².

Deși primatul ideii întemeierii unei astfel de asociații este disputat în istoriografia problemei de ortodoxul Ion cavaler de Pușcariu sau greco-catolicul Ion Rațiu, poate și alte versiuni, proiectele de statute sunt cerute lor: Ion cavaler de Pușcariu, George Barițiu, greco-catolic, Timotei Cipariu, greco-catolic, din care mitropolitul Andrei Șaguna, ortodox, a alcătuit al patrulea³. Asociațiunea s-a vrut aconfesională, scopul ei a fost să cuprindă pe toți românii în progresul spiritual și material: literatura, cultura, industria, agricultura. Adunarea de constituire a Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română și cultura Poporului Român a avut loc între 23—26 octombrie/4—7 noiembrie 1861⁴, la Sibiu unde își va stabili și centrul. Între membrii înscriși de la început, din zona noastră sunt menționați, la nr. 26, locuitorii din localitățile Lăpuș și Chioar ca membrii ordinari care au plătit taxa de 20 florini⁵. Adunările generale ale ASTREI, schimbate anual dintr-un oraș în altul, au contribuit la cunoașterea tuturor românilor, să-și prețuiască limba, la întărirea conștiinței naționale.

Pentru o mai eficientă activitate și implicare în realizarea scopului propus a cât mai multor regiuni, centre de comitat, orașe, târguri, sate și cătune, tracte propopiale, parohii și filii, la adunarea generală anuală a ASTREI de la Șomcuta din zilele de 10—11 august 1869, se reia propunerea de la adunarea anterioară din Gherla, pentru înființarea reuniunilor cercuale și agenturilor comunale⁶. Ședința comitetului central al asociației de la Sibiu din 5 octombrie 1869 hotărăște descentralizarea ei în despărțăminte cercuale și înștiințarea de agenturi comunale⁷. Re-

¹ Dr. A. Plămădeală, *Dascăli de cuget și simțire românească*, București, 1981, p. 338, 347.

² Idem, p. 336.

³ Idem, p. 333, 342; V. Curticăpeanu, *Mișcarea culturală românească pentru unirea din 1918*, București, 1968, p. 63—67; P. Matei, *Asociațiunea Transilvană pentru literatura română și cultura poporului român (ASTRA) și rolul ei în cultura națională (1861—1950)*, Cluj-Napoca, 1986, p. 17—21.

⁴ *Actele privitoare la Urdirea și înființarea Asociațiunii Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român*, Sibiu, 1862, p. 49—108.

⁵ Idem, p. 55.

⁶ *Transilvania*, II, nr. 20 din 15 octombrie 1869, p. 237—238.

⁷ *Transilvania*, II, nr. 22 din 15 noiembrie 1869, p. 266.

gulamentul de formare și arondare a despărțămintelor cercuale în toate districtele, comitatele și scaunele cere descentralizarea ASTREI în părțile noastre astfel: „11. În Șimleul Silvaniei (Szilagy-Somlyo), din Crasna și Selagiu, 12. În Deseiu din comitatul Solnocul interior, 13. În Gherla din comitatul Dobâca, 14. În Șiomcuta mare din districtul Cetăței de Petra”⁸. Printr-o circulară comitetul central arată modalitatea de acțiune, „către colecții asociației, către alți bărbați iar unde aceștia nu sunt, să cheme membrii Asociațiunii, inteligența și frunțașii din despărțământ la reședința comitetului cercual pentru înființarea comitetului, să anunțe comitetul central. Apoi se vor îngriji despre înființarea agenturilor comunale și aplicarea dispozițiilor din regulament”⁹. Lista colecțiilor asociației publicată de ASTRA și în ziarul „Transilvania” la anul 1869 îi cuprinde, pentru ținutul Crasna și Sălaj, pe Demetriu Coroianu, vicar în Șimleu și pe George Filip Florian, avocat, iar pentru Solnoc și Chioar pe Ales. Filip și Gabriela Manu Ciocanu, jude prim în pensie din Dej, cu observația pentru primii doi, că numirea datează din ședința comitetului din 10 decembrie 1861¹⁰.

Adunarea generală a despărțământului cercual sălăjean al ASTREI din Șimleul Silvaniei, cum se menționează în „protocol”¹¹ (proces-verbal n.n.), are loc în ziua de 24 octombrie 1870 și este adunarea de constituire, a despărțământului, sub președintele interimar Florian Mărcuș, atunci asesor comitatens. Dintre membrii ordinari ai ASTREI înscriși până la acea dată și din cei 17 înscriși acum¹², se alege comitetul despărțământului¹³: director — Demetriu Coroianu, vicarul Silvaniei, membrii — dr. Ioan Maniu, asesor comitatens, Ioan Vicaș, protopop, Florian Mărcuș, Vasilie Pop, notar comitatens, Simeon Oros, avocat, George Maior, jude cercual. Nu s-au stabilit funcțiile caracteristice în subcomitat. De-abia în anul următor, Vasilie Pop semnează o scrisoare ca actual¹⁴, iar la adunarea cercuală de la Hidig (azi Maeriște) din anul 1871, protopopul Ioan Vicaș, semnează lista cu taxele de la membrii având funcția de casier¹⁵. Despărțământul nou înființat va purta denumirea de Despărțământul XI „Selegean”¹⁶ (Sălăjean, n.n.) al ASTREI, și va fi mereu menționat în „Transilvania”, periodicul asociației, și în alte documente cu o activitate bună, printre primele.

În anul 1873, când urma să se aleagă noul comitet, adunarea generală cercuală nu se poate întruni din cauza „morbului epidemic ce a grasat”, cum se menționează în adresa comitetului cercual, trimisă comitetului central în urma ședinței subcomitetului despărțământului din 6 iulie 1874¹⁷, condusă de Alimpiu Barbolovici care și semnează adresa ca vicar foraneu al Silvaniei și președinte ad-hoc. Numele lui Demetriu Coroianu nu apare. Alegerea noului comitet cercual al despărțământului XI Șimleu-Silvaniei, se va face în adunarea generală cercuală ținută la Bobota în 17 iunie 1875¹⁸. Director al despărțământului este ales Alimpiu Barbolovici.

⁸ *Transilvania*, III, nr. 3 din 1 februarie 1870, p. 38.

⁹ Idem.

¹⁰ Arhivele Statului Sibiu, *Fond ASTRA*, documentul nr. 144/1867; *Transilvania*, II, nr. 11 din 1 iunie 1869, p. 131—132.

¹¹ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 330/1870, filele 1—4; *Transilvania*, IV, nr. 1, din 1 ianuarie 1871, p. 10.

¹² Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 330/1870, f. 5.

¹³ Vezi nota 11.

¹⁴ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 9/1871, f. 1.

¹⁵ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 152/1871, f. 2.

¹⁶ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 330/1870, f. 3.

¹⁷ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 130/1874.

¹⁸ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 140/1875, f. 6; *Transilvania*, VIII, nr. 17 din 1 septembrie 1875, p. 193.

Activitatea despărțământului, pe teren organizatoric, va fi perturbată în anii 1876 și parțial 1877, în principal din cauza dezmembrării subcomitetului, ca urmare a plecării unor membri la Zalău, centrul administrativ al noului comitat Sălaj, înființat în anul 1876¹⁹. Criza este depășită odată cu reușita mereu amânatei adunări anuale a despărțământului pe anul 1877, care se va ține la Șimleu în 2 iulie²⁰.

O nouă arondare a despărțământelor se propune în anul 1890, la adunarea generală anuală a ASTREI de la Reghin din zilele de 27—28 august²¹. Ea prevedea mărirea numărului despărțământelor la 33. Noutatea pentru despărțământul XI Sălăjean constă în faptul că se va contopi cu al Șomcutei, în unul singur, numit Despărțământul Șimleului, al XVI-lea²². Adunarea cercuală, desfășurată la Selsig (azi Sălsig, sat, comună, jud. Maramureș — atunci în comitatul Sălaj), în 3 august 1891, va consemna unirea cu despărțământul Chioarului (Șomcutei) și va da noului despărțământ numele de Sălăjean-Chioarean al ASTREI²³. Propusul a se înființa despărțământul al XIX-lea Gârbou, nu a reușit acest lucru cu toate că adunarea de constituire a avut loc. Comitetul central din Sibiu îi cere părerea vicarului Silvaniei, Al. Barbolovici, asupra persoanei căreia să i se încredințeze pregătirea constituirii noului despărțământ. Acesta recomandă pe viceprotopopul greco-catolic Ioan Hafeșan din Dergea²⁴ (azi Dârja, sat, com., Pânticeu, jud. Cluj), care va fi ales și director, la 1 august 1891²⁵. În anul următor, din lipsa membrilor, directorul propune desființarea lui, iar localitățile din componență să se alăture despărțământelor vecine: Dej, Sălaj, Cluj²⁶. Comitetul central al ASTREI va accepta.

În anul 1897 se vor elabora noile statute ale Asociației cu scoaterea din titlu a cuvântului, „transilvană” astfel că denumirea rămâne „Asociațiunea pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român”²⁷.

Consemnăm înființarea în nord-vestul Transilvaniei, a noului despărțământ Sătmar (al XXXIV-lea) cu centrul la Seini, în data de 16 februarie 1898²⁸, prezent fiind George Pop de Băsești, organizator cu ședința de constituire.

În 9 iulie 1899 va lua naștere despărțământul Hida-Huedin al ASTREI²⁹.

Rearondarea din anul 1899 propune pentru Comitatul Sălaj și zonele învecinate următoarea organizare în despărțăminte³⁰: în Comitatul Cojocna — II. Despărțământul Hida-Huedin, din teritoriul cercurilor administrative Huedin și Hida, iar din comitatul Solnoc-Dăbăca cercul administrativ C. Gârbou, comunele Sântpetru Almașului (azi — sat, com. Hida, jud. Sălaj), Pânticeu (azi — sat comună, jud. Cluj), Tăutelec sau Săutelec (?). Sediul despărțământului se propune localitatea Huedin; în comitatul Sătmar — II. Despărțământul Șomcuta din teritoriul cercului administrativ Șomcuta, cu sediul în Șomcuta mare (până la organizare rămâne încorporat la despărțământul Șimleu); în comitatul Sălaj — I. Despărțământul Șimleu din teritoriile orașelor Șimleu, Zalău, din cercurile administrative Zalău, Șimleu, Tășnad, Crasna. Sediul se fixează la Șimleu Silvaniei iar teritoriul despărțământelor nou proiectate al Jiboului și Șomcutei vor aparține până la organizarea lor, despărțământului Șimleu; II. Despărțământul Jibou să se compună din teritoriul cercurilor administrative ale Jiboului și Cehului Silvaniei cu sediul

¹⁹ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 214/1877, f. 1.

²⁰ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 224/1877, f. 1—6.

²¹ *Transilvania*, XXI, nr. 9 din 15 septembrie 1890, p. 322, 326, 329.

²² *Transilvania*, XXI, nr. 9 din 15 septembrie 1890, p. 326.

²³ *Idem*, XXIII, nr. 1 din 15 ianuarie 1892, p. 24; nr. 2 din 15 februarie 1892,

p. 33.

²⁴ *Idem*, XXII, nr. 6 din 15 iunie 1891, p. 189.

²⁵ *Idem*, XXII, nr. 10 din 15 octombrie 1891, p. 306.

²⁶ *Idem*, XXIII, nr. 11 din 15 noiembrie 1892, p. 381.

²⁷ *Idem*, XXVIII, nr. IX—X din noiembrie-decembrie 1897, p. 169.

²⁸ *Idem*, XXIX, nr. II—III din martie-aprilie, 1898, p. 35; nr. VII—VIII din septembrie-octombrie 1898, p. 159.

²⁹ *Idem*, XXX, nr. I—II din ianuarie-februarie 1899, p. 42 partea oficială, p. 92—93.

³⁰ *Idem*, XXX, 1899, p. 148, 151.

la Jibou; în comitatul Solnoc-Dăbâca — Despărțământul Dej din întreg comitatul Solnoc-Dăbâca afară de comunele Sânpetru Almașului, Panticu și Săutelec din cercul administrativ C. Gârbou, cu sediul la Dej. Noua arondare urma să intre în vigoare, începând cu 1 ianuarie 1900.

Scrisoarea Comitetului Central nr. 365/1908, cere un plan pentru o nouă arondare a despărțământelor. Despărțământul Șimleu propune următoarea descentralizare a lui.³¹ 1. Despărțământul Șimleu, cuprinzând comunele din cercul pretorial al Șimleului și al Crasnei, șir din comunele preturii Zalău — Bocșa, Guruslău, Badon, Curitău, Sighet, Chieșd (?); Despărțământul Buciumi, cu comunele de dincolo de „codrul” Meseșului, aparținătoare cercului pretorial Zalău (organizarea despărțământului se încredințează lui Vasile Pop, protopop în Sângeorgiu de Meseș, delegat din partea ASTREI se propune Andrei Cosma din Șimleu); Despărțământul Jibou, din comunele tractului pretorial Jibou și restul comunelor de dincoace de Meseș, din pretura Zalău (organizator se propune dr. Vasile Ghiurco, avocat în Jibou și delegat din partea ASTREI dr. George Pop, avocat în Zalău); Despărțământul Băsești, cuprinzând comunele din cercul pretorial al Cehului (organizator și delegat se propune George Pop de Băsești). Comitetul Central este de acord cu propunerile și dispune organizarea despărțământelor începând cu data de 15 iunie.

Realizarea practică a descentralizării vechilor despărțăminte, în părțile Sălajului, s-a realizat în anii următori.

Despărțământul Gârbou se înființează la 21 februarie 1912, cu sediul în Gârbou, din comunele cercului administrativ cu același nume, mai puțin cele „cari după ultima arondare a despărțământelor Asociațiunii, aparțin despărțământului Hida-Huedin”³². Director va fi ales Victor Gael, dr., avocat în Gârbou, (s-a desprins din despărțământul Dej)³³.

„Adunarea de organizare pentru înființarea despărțământului Chior” (Chioara) s-a ținut în sala de ședințe a Institutului de credit „Chioreana” din Șomcuta mare (azi — Șomcuta), la 2 decembrie 1912³⁴. În componența despărțământului, cu sediul în Șomcuta, vor intra comunele aparținătoare cercului pretorial al Șomcutei mari. Director este ales Ioan Șerb, protopopul tractului Șomcutei mari. S-a desprins din despărțământul Șimleu.

Despărțământul Băsești, după scrisoarea de refuz a lui George Pop de Băsești din 10 iunie 1908³⁵, de a organiza un despărțământ în această parte, se va constitui la 2 martie 1913. Adunarea de constituire³⁶ s-a desfășurat în localitatea Oarța de jos (atunci în comitatul Sălaj — azi sat, comună județul Maramureș), sub președintele Vasile Pop, protopop în aceeași localitate, care va fi ales și director al noului despărțământ. Va îngloba localitățile din cercul pretorial Cehu-Silvaniei.

Reorganizarea despărțământului Hida-Huedin, hotărâtă în adunarea generală din 23 noiembrie 1913, ținută în localul școlii românești a comunei Almașul mare³⁷ (azi — Almașu, sat, comună, jud. Sălaj), „în fața unui considerabil număr de membri și mare număr de popor”, a surescitat dezbateri mai ample. S-a hotărât despărțirea lui în două:³⁸ despărțământul „Huedin” și „Almaș”. Primul pe teritoriul cercului administrativ Huedin, cuprinzând comunele: Huedin (azi — oraș, jud. Cluj), Fildul de Sus (azi — sat, comuna Fildu de Jos, jud. Sălaj), Fildu de Jos, Fildul de Mijloc (azi — sat, com. Fildu de Jos, jud. Sălaj), Kettend (Chetiș — azi, Tetiș sat, com. Fildu de Jos, jud. Sălaj), Sfăraș (sat, com. Almașu, jud. Sălaj), Stăna (sat, com. Almașu, jud. Sălaj), Zsobok (azi — Jebucu, sat, com. Almașu, jud. Sălaj), Bicalat (azi — Bicalatu, localitate componentă a orașului Huedin, jud. Cluj), Șaula (sat, com. Izvoru Crișului, jud. Cluj), Crișeu (azi — Crișeni, sat, com. Mociu, jud. Cluj), Panic (azi — Păniceni, sat, com. Căpușu Mare, jud.

³¹ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 476/1908, f. 4, 5.

³² Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 475/1912, f. 4—7; *Transilvania*, XLIII, din 1912, p. 326—327.

³³ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 1615/1911, f. 2, 3, 6.

³⁴ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 2033/1912, f. 2, 6.

³⁵ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 541/1908, f.

³⁶ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 607/1913, f. 574—577.

³⁷ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 2183/1913, f. 3.

³⁸ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 2183/1913, f. 3.

Cluj), Bedeciu (sat, com. Mănăstireni, jud. Cluj), Dretea (sat, com. Mănăstireni, jud. Cluj), Dretea (sat, com. Mănăstireni, jud. Cluj), Ardeova (sat, com. Mănăstireni, jud. Cluj), Ardeova (sat, com. Mănăstireni, jud. Cluj), Bica (sat, com. Mănăstireni, jud. Cluj), Horlăcele (azi — Horlace — sat, com. Sâncraiu, jud. Cluj), Domaș (azi — Domoșu, sat, com. Sâncraiu, jud. Cluj), Mănăsturul unguesc (azi — Mănăstireni, sat, comuna, jud. Cluj), Mănăsturul rom. (azi — Mănăsturu Românesc, sat., com. Mănăstireni, jud. Cluj), Finciu (sat, com. Călățele, jud. Cluj), Valcăul ung. (?), Giurcuța (cătun al satului Văleni, com. Călățele, jud. Cluj), Călățele, Calata mare (azi — Călata, com. Călățele, jud. Cluj), (Zam (desființat, înglobat la satul Sâncraiu com. Sâncraiu jud. Cluj), Sâncraiu Bucheve (?), Ciula (veche denumire a satului Ciuleni, com. Mărgău, jud. Cluj), Mărgău, Răchitele (sat, com. Mărgău, jud. Cluj), Muerău (azi — Alunișu, sat, com. Sâncraiu, jud. Cluj), Moloșie (Molosig — azi Brăișoru, sat, com. Sâncraiu, jud. Cluj), Morlaca (sat, com. Poieni, jud. Cluj), Secuieu (azi Săcuieu, sat, comună, jud. Cluj), Traniș (azi — Tranișu, sat, com. Poieni), Rogojel, (sat, com. Săcuieu), Vișag (Azi Vișagu, com., Săcuieu), Bologa (sat, com. Poieni), Sebeșul mare (corect, Sebeșul sau Sebișul Mare — azi Valea Drăganului, sat, com. Poieni), Hodîș (azi Hodîșu — sat, com. Poieni (azi Poieni), Ciucea (sat, comună, jud. Cluj), Iegăriște (azi Vânători, sat, com. Ciucea).

Al doilea despărțământ, „Almaș“, să se compună din comunele cercului administrativ Hida; Almașul Mare (azi — Almașu, sat, comună, jud. Sălaj), Cuteiș (azi — Cutiș, sat, com. Almașu), Mireș (Nireș — azi Mesteacănu, sat, com. Aluniș), Teud (azi Tăudu, sat, com. Almașu), Băbdin (azi Băbiu, sat, com. Almașu), Petrindul mic (azi Petrinzel — sat, com. Almașu), Totelec (azi Gălășeni — sat, Cuzăplac, jud. Sălaj), Petrindul Mare (azi Petrindu — sat, com. Cuzăplac), Tămașa (sat, com. Cuzăplăc), Dânc (azi Dâncu — sat, com. Aghireșu, jud. Cluj), Tic (azi Ticu — sat, com. Aghireșu), Arghiș (azi Arghișu — sat, com. Aghireșu), Lapug (Lăpu, azi Ruginoasa, sat, com. Cuzăplac), Stobor (azi Stoboru — sat, com. Cuzăplac), Cubleșul rom. (azi Cubleșu — sat, com. Cuzăplac), T. Sâncraiu (azi Sâncraiu Almașului — sat, com. Zimbor, jud. Sălaj), Zutor (azi Sutor — sat, com. Zimbor), Dol (azi Dolu — sat, com. Zimbor), Cuzăplac (Cuzăplac), Merta (azi Mierța — sat, com. Cuzăplac), Simbor (Zimbor — sat, comună, jud. Sălaj), Chendremal (sat, com. Zimbor), Bercia azi Bercea — sat, com. Sânmihaiu Almașului, jud. Sălaj), Sânmihaiu Deșert (azi Sânmihaiu Almașului — sat, comună), Hida (sat, comună, jud. Sălaj), Mîlvăn (azi Miluani — sat, com. Hida), Ugrucz (azi Ugruțiu — sat, com. Dragu, jud. Sălaj), Aștileul mic (azi Așchileu — sat, com. Așchileu, jud. Cluj), Aștileul mare (azi Așchileu Mare — sat, reședință com. Așchileu, jud. Cluj), Cristorel (sat, com. Așchileu), Adalin (sat, com. Dragu, jud. Sălaj), Drag (azi Dragu, sat, comună, jud. Sălaj); din cercul Gârboului: Vajdahaza (azi Voivodeni — sat, com. Dragu), Füzessânpetru (azi Sânpetru Almașului — sat, com. Hida, jud. Sălaj), Fizeșul (azi Stupini — sat, com. Hida), Trestia (sat, com. Hida), cu excepția localităților Mesteacănu, Cutiș, Tăudu și Băbiu care să se anexeze la noul despărțământ Buciumi.

Comitetul Central al ASTREI este de acord cu această arondare a localităților și cu alegerea directorului despărțământului „Almaș“ în persoana protopopului Pavel Roșca³⁹.

În ce privește despărțământul „Huedin“, la adunarea de constituire, care a avut loc în data de 9 iunie 1914, în sala băncii „Vlădeasa“ din Huedin, va fi ales ca director dr. Andrei Pop, avocat⁴⁰.

Din cele 33 de comune ale cercului administrativ Crasna, s-a format despărțământul „Crasna“, în adunarea din 10 februarie 1914⁴¹ alegându-se ca director Grațian Flonta, preot în Cătelnul românesc (azi Meseșeni de Sus — sat, com. Meseșeni de Jos, jud. Sălaj). Se hotărăște ulterior ca localitățile Giuimelciș (azi Plopiș, sat, comună, jud. Sălaj), Iaz (sat, com. Plopiș), Subcetate (azi Sub Cetate — sat, com. Valcău de Jos, jud. Sălaj), Valcăul rom. (azi Valcău de Sus — sat, com. Valcău de Jos, jud. Sălaj), Valcăul mag. (azi Valcău de Jos, sat, comună), să se anexeze despărțământului Șimleu⁴².

³⁹ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 2183/1913, f. 13, 14.

⁴⁰ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 1367/1914, f. 3, 5.

⁴¹ Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 389/1914, f. 2, 6—7.

⁴² Arh. Stat. Sibiu, *Fond ASTRA*, doc. nr. 1086/1914, f. 2.

În elaborarea studiului am procedat plecând de la considerarea „întregului spațiu geografic sălăjean“, cuprins în organizările administrativ-teritoriale, începând cu anul 1870 (existau comitatele Crasna cu reședința la Șimleu-Silvaniei și Solnocul de Mijloc cu reședința la Zalău), continuând cu cea din anul 1876 (înființarea comitatului Sălaj cu reședința la Zalău), sau cele de după războaiele mondiale și organizarea actuală. În acest areal remarcăm existența, încă de la prima descentralizare a Astei, a despărțământului Șimleu, organizat printre primele. Dezvoltarea activităților cultural-naționale ale Asociațiunii Transilvane pentru Literatură Română și Cultura Poporului Român și propagarea eficientă a lor în toate părțile Transilvaniei (și mai departe), au impus apariția, până la anul 1918, prin arondări și rearondări, a despărțământelor consemnate în lucrare.

IOAN MUSCA

THE ȘIMLEU DEPARTMENT OF ASTRA. (1870—1918)

(Summary)

In this article the author makes the presentation of a department of the ASTRA (Asociația Transilvane pentru Literatură română și cultura poporului român). From the start the author makes a territorial delimitation. The Șimleu department of Astra comprised the former Crasna and Solnocul de mijloc counties, respectively the Sălaj county (after 1876). All the territories of the historical Sălaj being much wider than the present county.

The department of Astra in Sălaj was organised from the beginning of the decentralisation process (1870) and later on it underwent several territorial reorganisations.